

Onderwijs, zorg en de Leerplichtwet

De behoefte aan maatwerkoplossingen voor jongeren die (tijdelijk) geheel of gedeeltelijk niet naar school kunnen, is groot, zeker na de invoering van de nieuwe Jeugdwet en van passend onderwijs. Welke mogelijkheden zijn er binnen de bestaande wet- en regelgeving om onderwijs en zorg te combineren? Wie is er verantwoordelijk en welk wettelijk kader is van toepassing?

Recht op onderwijs

Ieder kind heeft recht op onderwijs! Dat is en blijft het uitgangspunt. De vraag die gesteld dient te worden is in hoeverre onderwijs in bepaalde situaties haalbaar is. En wat de mogelijkheden zijn in situaties dat onderwijs tijdelijk en/of gedeeltelijk niet mogelijk is, met name omdat de zorgbehoefte groot is.

TWEE CASUSSEN

1

Kim is 8 jaar. Zij is op grond van artikel 5 onder a Lpw vrijgesteld geweest van de inschrijvingsplicht. Vanwege een zware vorm van autisme was zij niet in staat om onderwijs te volgen. Zij kan alleen functioneren in een prikkelarme omgeving. Met de invoering van passend onderwijs hebben de ouders Kim aangemeld bij het speciaal onderwijs. Uit haar behandelplan, opgesteld door deskundigen, blijkt dat Kim maximaal 1 uur per dag onderwijs kan volgen. Men verwacht dat binnen een half jaar 2 uur per dag onderwijs mogelijk is in een klas met maximaal 4 kinderen.

Wat doet onderwijs en wat de zorg?

2

Steef is 15 jaar. Hij is ingeschreven op het voortgezet onderwijs en zat in 3-havo. Steef werd ernstig gepest, had een instabiele thuissituatie en raakte psychisch in de war. Hij is niet meer in staat om de school te bezoeken en blijft thuis, inmiddels al 4 maanden. Steef is nu 3 maanden in behandeling, heeft in deze periode nog een aantal keer geprobeerd om naar school te gaan, maar dit lukte niet. Zodra hij het schoolplein zag, raakte hij in paniek en vluchtte weg.

Wat doet onderwijs en wat de zorg?

Twee veelvoorkomende situaties. Wat zegt de Leerplichtwet in deze situaties?

Artikel 5 onder a Lpw

Er is een groep jongeren voor wie duidelijk is dat zij, vanwege psychische of lichamelijke ongeschiktheid, niet in staat zullen zijn om onderwijs te volgen. Voor hen wordt er een beroep gedaan op [artikel 5 onder a](#).

Tot 1 januari 2015 was er een onbedoelde prikkel in het systeem waardoor kinderen die veel zorg nodig hadden, soms een beroep deden op een vrijstelling 5 onder a. om zo aanspraak te kunnen maken op een hogere zorgindicatie.

Met ingang van 2015 is dit niet meer aan de orde. De AWBZ is er niet meer, kinderen krijgen nu te maken met zorg uit de Wlz, de Jeugdwet of de zorgverzekering (Zvw). De automatische aftrek van zorg in de zorgindicatie als er ook onderwijs wordt gevolgd, is komen te vervallen. Dat betekent dat er tussen onderwijs en zorg goede afspraken gemaakt kunnen worden over de inzet van zorg thuis en op school. Meer informatie is te vinden in de handreiking onderwijs-zorg en het stroomschema zorgroutes in het onderwijs, zie www.passendonderwijs.nl. Een vrijstelling [5 onder a Lpw](#) is dan niet meer nodig omdat er wel gedeeltelijk onderwijs gevolgd kan worden. Doel is altijd volledige terugkeer naar het onderwijs. De vraag is dan wel hoe om te gaan met de onderwijstijd, nu deze niet volledig ingevuld kan worden. Is er een vrijstelling [11 onder g Lpw](#) nodig, is de jongere ziek, of is er sprake van ontheffing voor afwijking van het minimaal aantal uren onderwijstijd (een mogelijkheid die de WEC nu biedt)? Dit wordt in de volgende paragrafen beschreven.

Ontheffing van het minimaal aantal uren onderwijstijd

Binnen het speciaal onderwijs is het mogelijk om ontheffing onderwijstijd aan te vragen. De school dient een verzoek in bij de Inspectie van het Onderwijs, ondersteund door een plan van aanpak. (zie www.onderwijsinspectie.nl/binaries/content/assets/Documents+algemeen/stcrt-2013-20387.pdf). In dit plan is opgenomen voor welke periode de leertijdvermindering nodig is, welke vorm van ondersteuning er wordt ingezet en hoe de volledige terugkeer naar school wordt nagestreefd. Zorg en onderwijs worden op elkaar afgestemd en de inspectie geeft hiervoor haar goedkeuring met de vermindering van de voorgeschreven onderwijstijd.

Deze *ontheffing onderwijstijd* garandeert de combinatie van zorg en onderwijs, maar ook de terugkeer van de jongere naar school. De inspectie houdt hier toezicht op. (zie [bijlage 1](#) stroomschema onderschrijding minimum uren aantal van de inspectie)

Artikel 11 onder d Lpw Ziekte jongere*

Binnen het regulier onderwijs is het niet mogelijk *ontheffing onderwijstijd* aan te vragen. Een mogelijkheid om die tijdelijke vermindering toch te organiseren, is een beroep te doen op [artikel 11 onder d Lpw](#). De jongere wordt dan (deels) ziek gemeld. De school blijft verantwoordelijk voor het bieden van onderwijs en voor het ontwikkelingsperspectief voor de jongere. Dit ontwikkelingsperspectief dient opgesteld te worden door school in samenspraak met de ouders. Sluit hierbij zoveel mogelijk aan bij de regels rondom ontheffing onderwijstijd. Met name het plan voor de terugkeer naar school, de termijnen en de ingezette zorg zijn van belang om het recht op onderwijs te garanderen. Van belang is dat de school in deze situaties overleg pleegt via het samenwerkingsverband op basis van de belastbaarheid van de leerling. Op deze wijze is het samenwerkingsverband betrokken bij het plan en kan het invulling geven aan de verantwoordelijkheid om ook de 'zieke' leerlingen van passend onderwijs te voorzien.

Leerplicht heeft geen rol in deze constructie en hoeft ook geen vrijstelling te verlenen. Aangezien volledige terugkeer in het onderwijs het doel blijft, kan melding bij leerplicht wel meerwaarde hebben. De leerplichtambtenaar kan er dan op toezien dat de leerling daadwerkelijk onderwijs volgt gedurende het aantal uren dat hij daartoe in staat is.

Aandachtspunt is wel dat er sprake moet zijn van ziekte, oftewel een tijdelijke situatie. Het betreft dus niet stoornissen die volledige deelname aan het onderwijs structureel belemmeren. Daar is een vrijstelling op grond van [artikel 5 onder a Lpw](#) het meest passend.

Artikel 11 onder g Lpw gewichtige omstandigheden

Als er een combinatie van zorg en onderwijs nodig is dan biedt vrijstelling op grond van [artikel 11 onder g Lpw](#) (soms genoemd als alternatief) niet de gewenste oplossing. Het risico is dat elke gemeente en elke school eigen beleid voert, waardoor er rechtsongelijkheid ontstaat. Bovendien is bij dit type vrijstelling niemand meer verantwoordelijk voor de leerling. Het recht op onderwijs is dan in het geding.

DE TWEE CASUSSEN IN EEN NIEUW PERSPECTIEF

1

Kim: Kim is in staat om 1 uur per dag onderwijs te volgen. Op termijn kan dat uitgebreid worden naar 2 uur per dag. Allereerst zal Kim geplaatst kunnen worden binnen het speciaal onderwijs, waar ontheffing onderwijstijd aangevraagd kan worden bij de inspectie, zodat er voor Kim een passend aanbod van zorg en onderwijs gerealiseerd kan worden. Indien blijkt dat met deze extra inzet en intensivering het Kim niet lukt om het onderwijs te volgen, dan betekent dit dat Kim vrijgesteld dient te worden van de inschrijvingsplicht op grond van [artikel 5 onder a Lpw](#). Er dient voor haar een plan van aanpak te komen vanuit de zorg. Het onderwijs waar zij toe in staat is, zal daarbij ingekocht moeten worden.

* Het begrip ziekte dient breed te worden geïnterpreteerd waardoor hier ook kinderen onder kunnen vallen die vanwege een lichamelijke of psychische reden tijdelijk of gedeeltelijk niet naar school kunnen. Zie brief staatssecretaris Dekker, Onderwijs op een andere locatie, van 18 november 2015

2

Steef: In het geval van Steef is het mogelijk dat hij met de juiste begeleiding terugkeert naar school. Op termijn zal hij ook weer het volledige programma kunnen oppakken. Steef zit niet in het speciaal onderwijs, waardoor *ontheffing onderwijstijd* niet mogelijk is. Hij moet daarom ziek gemeld worden volgens [artikel 11 onder d](#) en er zal een plan van aanpak opgesteld worden. Hierin is ook opgenomen met welke hulp Steef zal terugkeren in het onderwijs en binnen welke termijn. Dit plan wordt overlegd met deskundigen en het samenwerkingsverband.

Samenvattend

1. **Artikel 5 onder a Lpw:** als een jongere niet in staat is om het onderwijsprogramma te volgen, en ook met ondersteuning van de zorg niet zal komen tot volledige deelname aan het onderwijsprogramma.
2. **Ontheffing onderwijstijd:** als een jongere in het speciaal onderwijs vanwege lichamelijke of psychische belemmeringen tijdelijk of gedeeltelijk niet in staat het volledig onderwijsprogramma te volgen en zorg nodig heeft.
3. **Artikel 11 onder d Lpw:** als een jongere in het regulier onderwijs vanwege lichamelijke of psychische belemmeringen tijdelijk of gedeeltelijk niet in staat is het volledige onderwijsprogramma te volgen en zorg nodig heeft. Sluit hierbij zoveel mogelijk aan bij de regels die de inspectie hanteert betreffende ontheffing onderwijstijd.
4. **Artikel 11 onder g Lpw:** vrijstelling op grond van gewichtige omstandigheden is door toepassing 11 onder d niet nodig.

Leerlingen die vanwege langdurige ziekte zoals opgenomen in artikel a, tweede lid, onder h WEC vallen, blijven buiten deze notitie. Zij ontvangen al speciaal onderwijs op basis van hun langdurige ziekte.

Artikelen uit de Leerplichtwet die van belang zijn

Artikel 5. Gronden voor vrijstelling van inschrijving

De in artikel 2, eerste lid, bedoelde personen zijn vrijgesteld van de verplichting om te zorgen dat een jongere als leerling van een school onderscheidenlijk een instelling staat ingeschreven, zolang

- a. de jongere op lichamelijke of psychische gronden niet geschikt is om tot een school onderscheidenlijk een instelling te worden toegelaten

Voor wie moet nu precies een beroep gedaan worden op vrijstelling op grond van artikel 5 onder a Lpw? Grofweg zijn dit 2 groepen:

1. Jongeren die niet in staat zijn om onderwijs te volgen op basis van hun lichamelijke of psychische ongeschiktheid. Deze jongeren zijn volledig afhankelijk van de zorg.
2. Jongeren die gedurende een schooljaar meer dan 50 procent van de onderwijstijd afhankelijk zijn van de zorg en niet in staat zijn om volledig in te groeien binnen het onderwijs. De zorg is dan verantwoordelijk voor deze jongeren en kan het aantal uur onderwijs dat een jongere aankan vanuit het zorgbudget inkopen. Zo ontvangt de jongere alsnog een combinatie van zorg en onderwijs, maar dan wel op basis van zijn belastbaarheid.

Als in deze situaties een beroep op vrijstelling wordt gedaan moet een onafhankelijk arts het plan van aanpak beoordelen. Alleen als er voldoende aandacht is voor de onderwijscomponent, zal hij of zij een oordeel geven over de belastbaarheid van de leerling en over het beroep op vrijstelling op basis van artikel 5 onder a Lpw. Praktische uitwerking op dit punt zal in een later stadium plaatsvinden.

Ook voor jongeren die volledig waren aangewezen op de zorg, uitbehandeld zijn, en nog steeds niet in staat zijn volledig of gedeeltelijk terug te keren in het onderwijs, moet er aandacht zijn voor onderwijs. Goede afspraken tussen zorg en samenwerkingsverbanden zijn hierbij van belang om te komen tot de juiste zorg-onderwijsarrangementen.

Artikel 7. Lichamelijke of psychische ongeschiktheid

Een beroep op vrijstelling op grond van artikel 5 onder a kan slechts worden gedaan, indien bij de kennisgeving een verklaring van een door burgemeester en wethouders van de gemeente waar de jongere als ingezetene met een adres in de basisregistratie personen is ingeschreven, aangewezen arts - niet zijnde de behandelende arts - of van een door hen aangewezen academisch gevormde of daarmee bij ministeriële regeling gelijkgestelde pedagoog of psycholoog is overgelegd, waaruit blijkt dat deze de jongere niet geschikt acht om tot een school onderscheidenlijk een instelling te worden toegelaten. Deze verklaring mag niet ouder zijn dan drie maanden.

Artikel 11. Gronden voor vrijstelling van geregeld schoolbezoek

De in artikel 2, eerste lid, bedoelde personen zijn vrijgesteld van de verplichting te zorgen dat de jongere de school waarop hij staat ingeschreven, geregeld bezoekt, en de leerplichtige jongere die de leeftijd van 12 jaren heeft bereikt alsmede de jongere die kwalificatieplichtig is, zijn vrijgesteld van de verplichting de school of de instelling geregeld te bezoeken, indien

- d. de jongere wegens ziekte verhinderd is de school onderscheidenlijk de instelling te bezoeken;
- g. de jongere door andere gewichtige omstandigheden verhinderd is de school onderscheidenlijk de instelling te bezoeken.

Artikel 12. Ziekte van leerling

Een beroep op vrijstelling wegens ziekte van de jongere kan slechts worden gedaan, indien daarvan binnen twee dagen na het ontstaan van de verhindering aan het hoofd kennis is gegeven, zo mogelijk met opgave van de aard van de ziekte.

Artikel 14. Andere gewichtige omstandigheden

1. Een beroep op vrijstelling wegens andere gewichtige omstandigheden bedoeld in artikel 11 onder g kan slechts worden gedaan, indien het hoofd op verzoek van de in artikel 2, eerste lid, bedoelde personen verlof heeft verleend, dat de jongere de school onderscheidenlijk de instelling tijdelijk niet bezoekt.
2. Indien geen verlof is gevraagd, kan het hoofd alsnog verlof verlenen, indien hem binnen twee dagen na het ontstaan van de verhindering de redenen daarvan worden medegedeeld.
3. Het hoofd kan ten aanzien van dezelfde jongere wegens de in het eerste lid bedoelde omstandigheden voor ten hoogste tien dagen per schooljaar verlof als bedoeld in dat lid verlenen. Indien het verlof ten aanzien van dezelfde jongere wordt gevraagd voor meer dan tien dagen per schooljaar, besluit de ambtenaar van de woongemeente van de jongere, het hoofd gehoord. Het verlof, bedoeld in de eerste volzin, kan aan de jongere die kwalificatieplichtig is slechts worden verleend tot een evenredig deel van het aantal dagen dat hij op grond van artikel 4c verplicht is onderwijs te volgen.

Artikelen uit de sectorwetten die van belang zijn

Artikel 8, lid 10 WPO (en artikel 6b in de WVO en artikel 11 lid 7 WEC)

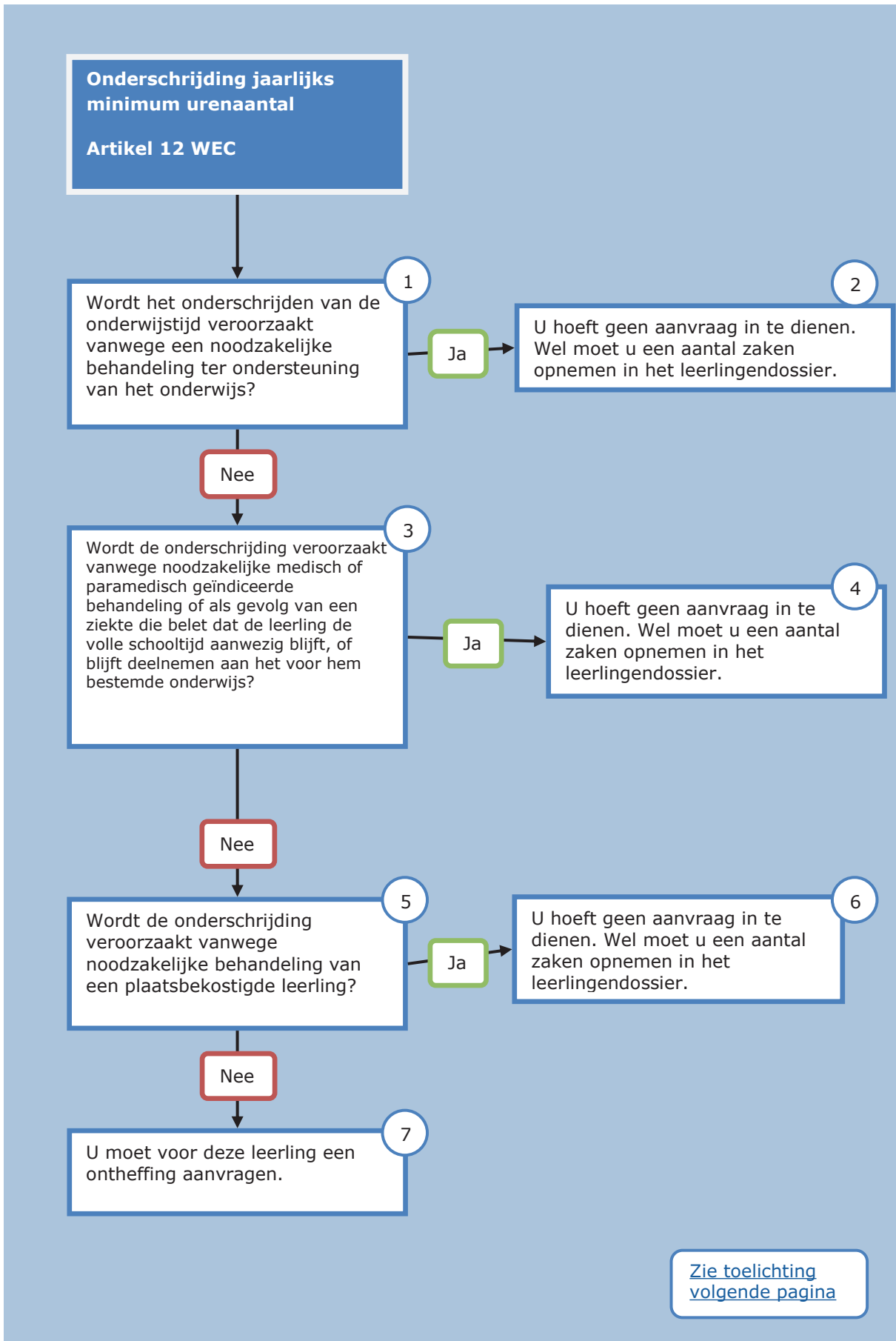
Het onderwijs wordt zodanig ingericht dat leerlingen die in verband met ziekte thuis verblijven dan wel zijn opgenomen in een ziekenhuis, op adequate wijze voldoende onderwijs kunnen genieten.

Artikel 8, Leerlingentelling (Bekostigingsbesluit WPO, Teksten uit WVO en WEC zijn vergelijkbaar)

1. Voor de toepassing van de wet worden, onverminderd artikel 8, de leerlingen op een school meegeteld die op de teldatum op die school staan ingeschreven tenzij zij vanaf het begin van het schooljaar tot de teldatum meer dan de helft van het aantal schooldagen zonder geldige reden hebben verzuimd.
2. Voor de toepassing van het eerste lid wordt ten aanzien van de leerplichtige leerling als geldige reden aangemerkt een vrijstelling van geregeld schoolbezoek als bedoeld in de Leerplichtwet 1969 (Stb. 1971, 406). Ten aanzien van de niet-leerplichtige leerling worden als geldige reden aangemerkt dezelfde gronden als die welke leiden tot een vrijstelling als bedoeld in de vorige volzin.
3. Indien de teldatum valt op een dag waarop geen onderwijs wordt gegeven, worden op de eerstvolgende schooldag de leerlingen geteld, die op de teldatum stonden ingeschreven.
4. Een leerling kan slechts op 1 school voor de bekostiging meetellen.

Onderstaand schema betreft het proces via de inspectie ivm aanvraag ontheffing onderwijstijd.

Toelichting onderschrijding jaarlijks minimum uren aantal (art. 12 WEC)

1	Is de commissie voor de begeleiding (cvb) van oordeel dat een medische of paramedische behandeling noodzakelijk is ter ondersteuning van het onderwijs?
2	<p>Voor leerlingen waarvoor naar het oordeel van de commissie voor de begeleiding (cvb) een behandeling ter ondersteuning van het onderwijs noodzakelijk is, hoeft geen aanvraag te worden ingediend wanneer:</p> <ul style="list-style-type: none">• het bevoegd gezag kan aantonen dat de commissie voor de begeleiding (voor scholen) dan wel de commissie van onderzoek (bij instellingen) samen met de behandelaars van de school de behandeling noodzakelijk achten;• en het bevoegd gezag heeft vastgelegd op welke wijze de behandeling ondersteunend is voor het onderwijs. <p>Een aanvraag is in deze gevallen niet nodig omdat de behandelingsduur hiermee is gekwalificeerd als onderwijstijd. Hierdoor kan geen afwijking van het minimum aantal uren onderwijs ontstaan.</p>
3	Het betreft leerlingen die tijdens schooltijd een medisch of paramedisch geïndiceerde behandeling moeten ondergaan en om die reden gedurende die tijd niet deelnemen aan, de in beginsel wel voor die leerling bestemde, onderwijsactiviteiten. Ook leerlingen die als gevolg van een chronisch vermoeidheidssyndroom of een andere aandoening op medische grond niet in staat zijn de hele schooltijd op school aanwezig te zijn of aan de lessen deel te nemen vallen hieronder.
4	Tijdens de (para)medische behandeling is de leerling (tijdelijk) vrijgesteld van de schoolplicht op grond van artikel 11 onder d van de Leerplichtwet 1969. Wel is het, gelet op artikel 12 van de Leerplichtwet 1969, noodzakelijk dat de tijdelijke afwezigheid, of het tijdelijk niet deelnemen aan het voor de leerling bestemde onderwijs, als 'geoorloofd verzuim' wordt aangetekend in de presenten/absentenadministratie (verzuimregistratie) van de school. En dat een bewijsstuk voorhanden is waaruit blijkt op welke grond en gedurende welke tijd de (tijdelijke) afwezigheid van de leerling, of het niet deelnemen aan het onderwijs (para)medisch geïndiceerd is. Dit bewijsstuk kan een verklaring van een arts zijn.
5	<p>Plaatsbekostigde leerlingen zijn leerlingen die een residentiële instelling bezoeken waarmee de school een samenwerkingsovereenkomst heeft gesloten. Onder residentiële instelling wordt verstaan:</p> <ul style="list-style-type: none">• een instelling voor gehandicaptenzorg, jeugdhulpverlening of jeugdgezondheidszorg;• dan wel een justitiële jeugdinrichting waarbij behandeling of opvang en onderwijs vanuit één plan noodzakelijk is vanwege de aard of de duur van de behandeling of opvang. Zie hiervoor ook artikel 71c WEC.
6	<p>Zolang een leerling uit deze categorie afwezig is, of niet aan het reguliere onderwijs van zijn groep deelneemt, om een andere reden dan een onderwijsondersteunende behandeling of behandeling om (para)medische redenen, is artikel 12 WEC aan de orde als door diens afwezigheid voor die leerling het wettelijk voorgeschreven minimum aantal uren onderwijs niet wordt gehaald. De inspectie geeft in deze gevallen bij plaatsbekostigde leerlingen zonder voorafgaande aanvraag instemming met onderschrijding van het wettelijk minimum aantal uren onderwijs, indien:</p> <ul style="list-style-type: none">• de school in het bezit is van een verklaring van de verantwoordelijke behandelaar van de therapie-verzorgende residentiële instelling, waaruit blijkt dat de gevraagde beperking van het aantal uren onderwijs in het belang van de ontwikkeling van de leerling noodzakelijk is;• en indien uit die verklaring blijkt om hoeveel uren behandeling onder schooltijd het gaat en op welke tijdstippen deze plaatsvindt.

7

De aanvraag moet voorzien zijn van:

- een uitgebreide motivering waarom de commissie voor de begeleiding (cvb) afwijking van het minimum aantal uren onderwijstijd noodzakelijk acht;
- het huidige ontwikkelingsperspectief en de evaluatie door de CvB van het ontwikkelingsperspectief van de voorgaande periode;
- een opgave van het aantal uren overschrijding waarvoor u het verzoek indient;
- voor welke periode u het verzoek doet;
- omdat sprake is van een tijdelijke overschrijding van het aantal geplande onderwijsuren moet uit het ontwikkelingsperspectief blijken dat er sprake is van een gepland perspectief naar het volledige aantal wettelijke uren onderwijs voor dit schooljaar;
- omdat sprake is van een tijdelijke overschrijding van het aantal geplande onderwijsuren moet uit het ontwikkelingsperspectief tevens blijken dat er sprake is van een gepland perspectief naar het volledige uitgroei aan het eind van het schooljaar;
- indien er geen sprake is van een perspectief op volledige onderwijsdeelname, dan moet uit het ontwikkelingsperspectief blijken waarom dit perspectief voor deze leerling ontbreekt en wat de school heeft gedaan om de tijd die de leerling niet in het onderwijs doorbrengt desondanks maximaal te benutten voor het bereiken van de onderwijsdoelen;
- indien al eerder toestemming is gegeven voor overschrijding van het aantal uren onderwijstijd een evaluatie van deze periode van deeltijdonderwijs.